

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

ANULU L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorî nefranante nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 63.

Vineri, 20 Martie (1 Aprilie).

1887.

NOU ABONAMENTU

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.“

Cu 1 Aprilie 1887 st. v., se va începe un nou abonamentu pe triloniul Aprilie, Mai și Iunie, la care invităm pe toți onorații amici și sprijinitori ai foiei noastre.

Prețulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni 3 fl.
„ șese „ 6 „
„ unu anu 12 „

Pentru România și străinătate:

pe trei luni 10 francoi
„ șese „ 20 „
„ unu anu 40 „

Abonarea se pôte face mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Abonaților de pân'acum li-se recomandă a însemna pe cuponul numărul fâșiei sub care au primitu diarul.

Domnii cari se voru abonă din nou se binevoescă a scrie adresa lămurită și a arêta și posta ultimă.

Brașov, 19 Martie 1887.

Este o stare de profundă iritațiune nervoasă, ce a cuprinsu mai alesu de unu timpu încôce organismulu împărăției noastre dualistice. Nimeni nu mai este mulțămîtu cu nimic, nici în Cisnicî în Transilvania.

Nemții austriaci nu mai găsesc plăcere la dualismu, pentru că nu mai pot exercita supra mația peste poporele slave din partea de dincolo a monarhiei, ca mai înainte. Slavii, și în deosebi Cehii, n'au fostu niciodată amici ai formeii de stat dualistice și nici că se voru împrieteni vreo odată cu ea, mai alesu vedîndu, că din cauza cumetriilor dualistî unguři nici atăt nu pot scôte la cale, ca să se tipărescă textulu bancnotelor și în limba cehică. De Români etc. nici că mai vorbim. Ei au fostu chiar sacrificați ideei de stat dualistice și, ca să întrebunțăm impresiunea comitetului electoralu din Sibiu, aru avé destulă causă de a fi „desgustați“ de rezultatele erei dualistice. Ungurii asemenea nu mai sunt mulțămîți cu dualismulu pentru că nu le mai pôte aduce nici unu folos, după ce cei din Viena sunt hotărîți a nu le mai face nici o concesiune nouă și prin urmare nu mai sunt de loc prospecte de câștig, de altă parte însă dualismulu îi încurcă pe Unguri în dezvoltarea și mersulu lor spre totala emancipare, în politica și aspirațiunile lor.

Nu mai consună, de pildă, cu aspirațiunile de față șovinistice ale Maghiarilor ca să li se cêră fiilor lor să depună esamenulu de oficeru în armata comună în limba germană, care, în școlile din Ungaria abia este admisă ca din grație.

Ministrulu honveților br. Fejervary fiindu interpellat în camera ungară, de ce nu face pași ca să se dea voiă tinerilor maghiari să depună esamenulu de oficeru de rezervă în limba maghiară, s'a folositu de-o asemănare cam stângace spre a dovedi, că într'o armată trebuie să fiă o limbă de înțelegere comună, căci la din contră s'ar produce unu chaos, o confusiune babilonică. Br. Fejervary a pusu adecă întrebarea: „Ce ar dice Francesii decă cineva ar pretinde ca oficerii lor să pună esamenu și în limba germană?“

Opoziționali unguři lucră forțe logicu, când îl atacă cu vehemență pe ministrulu honveților pentru această aserțiune. Căci bine se luăm aminte, cine sunt aceia, cari bucină dîlnicî prin graiu și în scrisu, că în Ungaria nu recunosc decăt Unguri și o limbă ungurescă și că acestu stat cu tôte aședămintele sale este exclusiv maghiar, decă nu înșiși colegii d-lui br. Fejervary? Și decă locuitorii Ungariei sunt

toți Maghiari, precum ai Franciei sunt Francesi, atunci de ce li se impune o limbă străină?

Înțelegem, că în Cisilvania limba armatei să fiă cea germană, pentru că acolo sunt mai multe popore recunoscute prin lege și de fapt, sunt Germani, Cehi, Poloni, Sloveni, Italiani, Români ș. a. der în statulu ungaru, unde după asigurările celor dela putere nu există decăt unu popor maghiar și o limbă maghiară, unde, cum scrise fișpanulu dela Sighisora într'unu album, numai acela pôte fi patriot, care e Maghiar în tôte privințele, ce înțelesu mai are în armată să se folosescă limba germană?

„Legea“, dice foia kossuthistă din Clușiu, „recunșce statu maghiar, armată maghiară, care este parte integrantă a armatei ces. și reg. și regimente maghiare. În ce limbă să vorbescă der statulu maghiar, armata maghiară, regimentele maghiare, decă nu în limba maghiară? Der br. Fejervary ne spune, că să vorbescă nemțesce!“

Cine ar puté să susțină cu dreptu cuvîntu, că deducțiunile de mai susu nu sunt logice? Este logica faptelor petrecute în cele două decenii dela înființarea dualismulu încôce, care vorbesce din rîndurile de mai susu.

Și cei ce au lăsat să ajungă lucrurile acolo, ca tôte să fiă maghiare în acestu stat, trebuie să supôrte acuma și consecințele. Er câtu pentru viitoru vedă cum voru scăpa de încurcătura în care s'au băgat!

Căci și fără de explicările, ce le-a dat în ședința de Lunî a camerei Seniorilor din Viena contele Leo Thun, cumcă de când s'a introdus titlatura „Austro-Ungaria“, se pierde totu mai multu consciința poporului pentru „împărăția austriacă“ și Ungaria se desparte totu mai multu de țerile celelalte aspirîndu la uniunea personală, este ađi claru pentru orîși ce om cu pîtrundere, că dualismulu în forma lui de astăđi nu se va puté susține pentru durată și că rezultatulu finalu va fi séu o separare totală a regatulu ungaru de țerile cisilaitane, séu constituirea unui imperiu mare federativu.

Din afară.

Demersulu ce l'a făcutu Pôrta de curîndu pe lângă cabinetulu din St. Petersburg în privința afacerilor din Bulgaria a avut unu nesucces completu. D. de Giers a rêsponsu la tôte cestiunile lui Șakir-pașa mîntînîndu-se pe terenulu anterioru și evitîndu de a se pronunța asupra vre-unei din aceste cestiuni. În rêsponsulu séu, ministrulu Țarului a spus, că Rusia persistă a nu voi să între în raporturi cu guvernanti actuali bulgari; că consimțămîntulu Rusiei, în ceea ce privesce schimbarea completă a acestor guvernanti, e subordonat alegerei succesorilor lor, pentru că partidulu care domnesce acum în Bulgaria, cuprinde elemente și mai rele decăt guvernanti actuali; că Rusia nu voescă să ia nici o inițiativă pentru desemnarea a 2 candidați ce s'ar presenta împreună cu prințulu de Mingrelia pentru că vrea să evite nisce supărări, ca acelea ce le-a încercat cu ocaziunea acestei din urmă candidaturi. În fine, d. de Giers a adaus că Pôrta nevoind și Rusia neputîndu ocupa Bulgaria, sfătuesce pe Turcia să caute mijloculu de a impune voințele ei Bulgarilor. Opiniunea care predomină în acestu momentu în cercurile politice rusesce este că Regenta bulgară se va slăbi cu totul și că Rusia așteptă acestu momentu spre a eși din reșerva sa.

Ministru-președinte bulgaru Radoslavov continuă călătoria sa prin Bulgaria, întîmpinîndu pretutindenea manifestațiuni simpatice pentru regentă. De altă parte, ministrulu de justiția Stoilov a plecatu la Viena fiindu însărcinat, cum se dice, cu o misiune și anume ca, în vederea apropiatei deschideri a Sobraniei, să caute a se asigura de candidatul la tronulu bulgaru și că, afară de Viena, va visita și alte capitale europene. În castu când prințulu Alexandru ar refusa a se reintôrce în Bu-

garia, Stoilov va căuta să și asigure candidatura prințulu de Coburg. Guvernulu e decisu, ca în cursu de patru săptămîni să resolve cestiunea într'unu felu séu altulu.

După cum comunică foia oficială a guvernului din Petersburg, la adresa de supunere ce i-a adresat'o universitatea în urma atentatului, Țarulu a mulțămîtu exprimîndu și speranța, că ea va dovedi supunerea sa prin fapte și nu numai pe hîrti și se va sili să ștergă gréua impresiune ce a produsu asupra tuturor participarea studenților la criminalulu plan. Împêratulu încheiă cu cuvintele: Dumnezeu să binecuvinteze universitatea spre binele tuturor!

Ajutorarea membrilor pressei în Francia.

Din Parisu se scrie dela 8 (20) Martie: „Societatea generală, Creditulu industrialu și comercialu și Creditulu Lyonezu au deschis Marti în 17 (29) c. liste de subscripții pentru unu împrumutu de 10 milioane franci în favorea membrilor pressei. Acestă afacere, fără esemplu pînă acum în Francia, sémnă cu împrumuturile pentru Crucea Roșie, ce s'au încheiat succesiv în Austria, Ungaria și Italia. Răniții în acestu casu sunt acei numeroși invalidi ai pressei, cari n'au fostu în stare a și agonisi și economisi atăta, încăt să și asigure pânea de tôte zilele pentru timpu de bolă, de lipsă și de bêtănêțe.

Ceea ce în Francia se numescă pressă, este o lume de diariști și pseudo-diariști, unu imensu Pêle-mêle de talente și de naufragiați din tôte carierele. Miseria între acești omeni este cu atăt mai mare, cu câtu maiortatea trăește fără grijă de ađi pe mâne; la omu de importanță, vine 20 de mediocrități séu nule. Erau să se aranjeze mai de multe ori lotării spre a se fonda case de ajutoru pentru pressă; nici una n'a reusit. În fine guvernulu, care e forțe democrat și vrea să și asigure pressa, s'a hotărîtu să contopescă într'una tôte lotăriile din trecut, der cu condițiuni, ce sunt de natură să asigure succesulu.

În urma intervențiunii ministrului de interne, Creditulu fonciar a luat asupra și aducerea la îndeplinire a operațiunii și spre acestu scop s'a pus în legătură cu instituttele mai susu numite, care vor deschide subscrierile și au garantat unu deplinu succes. Emisiunea cuprinde 500.000 bonuri de câte 20 franci plătibile în 75 ani, parte prin câștiguri, parte prin alte premii. Cele 24,500 câștiguri ce sunt împărțite pe 75 ani și variază între 100 și 100,000 franci, represintă o sumă totală de 5,250,000 fr.“

SCIRILE ȚILEI.

Ni se scrie din protopopiatulu Ț. Sarvadului: „Vé împărțesce o scire durerôsă privitoru la comunitatea bisericescă gr. cat. din Cehalulu românesc. În noptea de 20 Martie izbucnîndu unu incendiu chiar din biserică, carea era de lemn, s'a prefăcutu în cenușă tóta biserică cu tôte cele din lăuntru și cu clopote cu totu, cari tôte s'au estimat în 2764 fl. Pre lângă aceea fiindu forțe aprôpe casa parochială, abia 8 pași depărtată de biserică, a ars și coperișulu casei parochiale cu tôte câte se aflau în podu suferîndu preotulu Georgiu Modiu daună în clise (slănină.) larduri bucate, (cucuruz ovés) cânepă și altele de preste 250 fl. Necazuri preste necazuri cadu preste acea comună. Moșiile locuitorilor de acolo se vîndu cu toba pentru dare și acele ajungu în mânilor jidanilor. Commassarea hotarului este în curgere, și pentru aceea speșele trebuie să éșă în decursu de 4 ani după olaltă. Etă vine și altu desastru peste ei cu incendiulu din 20 Martie. Biserica a fostu asigurată cu 300 fl., er casa parochială în 150 fl. la banca „Transilvania.“ — Ar fi bine ca asigurările să se facă cu sume mai mari, după valoarea obiectelor.

Metropolitulu și Arhiepiscopulu Mironu Romanulu, care fusese în Pesta pe timpul șederii Maiestății Sale acolo, s'a întorsu în Sibiu.

Foia „patriotică” „Budapesti Hirlap” Nr. 76 publicase cu mare alaiu scirea, că în *Toplița* „unul june valahă a omoriu pe mumă-sa”. Acum vine același țără, Nr. 84, și desminte scirea, dîcîndu că fiul ucigașu n'a fost valahă, ci unu *Sécuiu* pribegitū nu de multū prin comună, cunoscutū ca omū depravatū.

—x—

Mare scandalū sa întemplatū între „patrioții” „civilisatori” din *Kun-St-Miclăușu*. Intr'o ședință a senatului scolasticū de acolo s'au amestecatū în discuția și unele persoane, despre carī se dîce, că n'ar fi fostū îndreptățite la acēsta. Preotulū plebanū Balagh János, ca președinte alū senatului scolasticū, se provocă la gardmī și cu ajutorulū acestora scōse din sala de ședințe pe cei nechiamați, scrie foia opozițională din Clușiu.

—x—

Adunarea comitatului *Brașovū* a primitū erī ofertulū contelui Nemes pentru construirea proiectatei *căi ferate* dela *Brașovū la Seps-St. Georgi* și dela *Brașovū la Zărnescū*, delegandū și o comisiune pentru încheierea contractului.

—x—

„Deutsche Zeitung” raportēză despre unū *nou scandalū polițienescū în Pesta*. Printr'o întemplantē s'a descoperitū, că unū șirū întregū de funcționari dela căpitănia polițienescă a cercetari Iosefstadt se mituiua de partide. Pornindu-se cercetare, s'au găsitū într'o cutiă ascunsă 40 de tencuri de acte dispărute de multū, și câteva sute de tencuri ce nu se găsescū. Mai departe s'au găsitū protocoale, din care se rupseră foi spre a se face mușama neregularitățile și se lipiseră altele nouē. Foile din Pesta înregistrează numeroșe casuri singuraticē, în care se sistase cercetarea în contra delictelor polițienesci pentru unū bacșiu de bēutū. Mai departe s'au defraudatū forte multī bani intrați din amende, raportandū-se simplu că partida condamnată nu e în stare a plăti și că prin urmare s'a renunțatū la amendă. Lucrurile ajunseseră așa de departe, încatū o servitoare, care făcuse fără rezultat arătare pentru o înșelătorie comisă în paguba ei, a pututū dîce în fața unui comisari civilū: „Și tu ești unū ticălosū ca toți ceilalți”, fără să i se întemple ceva. Foile pestane își dau cu socotēla, că probăbilū astfel de lucruri se petrecū și la celelalte căpitănii cercuale și facū nisce observări nicidecum măgulitoare pentru căpitănulū supremū Török, care de trei ani și jumătate n'a făcutū nici o inspecțiune la căpităniile cercuale.

—x—

Fișpanū alū comitatului *Turda-Arieșu* s'a numitū contele Geza Bethlen, care și-a și ocupatū postulū.

—x—

Inginerulū r. A. *Pahalla* din *Clușiu*, care are să își dea părerea asupra ofertelorū pentru restabilirea edificiilor erariale din Clușiu, întorcēndu-se la 27 Martie n. acasă, găsi într'unū plicū adresatū lui o hârtiă de 100 fl., ce i o adusesse în absență i unū expresū. Dēr fiindū că d-lū *Pahalla* n'a așteptatū dela nimenea 100 fl., predele banii la redacțiunea lui „*Kolozsvár*” cu destinațiunea pentru *Kulturgylet*. — Unde dai și unde crapă!

—x—

După cum comunică „*Kat. Lapok*”, la direcțiunea genului în Pesta se lucrēză deja de sēptemāni la nouēle planuri de *fortificare a Budapestei*. O comisiune sub conducerea șefului statului majorū generalū alū comandei de corpū se ocupă de o lună cu stabilirea punctelorū din prejurulū Budapestei, potrivite pentru fortificare.

—x—

Cavalerii de industriă rēsarū ca ciupercile în *Clușiu*. O calfă de croitorū a sedusū pe mai multī omeni sēi

dea haine pentru reparațiă, dēr găsi cu cale să le amanezeze. Acum șede la rēcōre.

Institutulū „Albina.”

Sibiū, 29 Martie 1887.

Astăzi s'a ținutū a XIV *adunare generală ordinară* a institutului de creditū și de economii „*Albina*” din Sibiū în prezența a 29 membri, carī au reprezentatū 464 acțiuni și 186 voturi.

S'au cititū raportulū direcțiunei, bilanțul anului 1886 și raportulū comitetului de supraveghiere. Din acestea estragemū următoarele:

Crisa generală economică și rēșboiulū vamalū cu România au produsū o situațiune regretabilă, care a avutū influința sa naturală și asupra afacerilor institutului, deōrece acestea se estindū peste întregū teritorulū celū mai da aprōpe atinsū, ocupandū loculū prim Brașovulū, unde institutulū își are filiala sa.

Din cauza abundenței de numerarū, cu care a luptatū institutulū, pentru a paralisa încâtva pierderea la interesele depunerilor ce au crescutū în urma încrederii publicului, s'au înlocatū sume considerabile în hârtii de valōre, care deși sigure au avutū la finele anului cursū mai micū decât la cumpărare; ēr o parte a numerarului s'a elocată la alte institute de bani. Debitorilorū li s'a acordatū la achitarea intereselorū și anuităților mai multe respirii decâtū de regulă. Cu tōte astea institutulū a progresatū și s'au introdusū reforme în favōrea publicului. S'a sistatū emiterea scrisurilor fonciare 6% înlocuindu-le cu de 50%, așa că dela 1 Ianuariu c. institutulū acordă împrumuturi ipotēcare, cu 1% interese mai estinū.

Spre a scāpa pe țărani de cămătarī, li-se acordă împrumuturi pe ipotēcā până la suma de 100 fl., ceea ce pentru institutū nu aduce mai nici unū folosū. Dēr spre a salva pe agronomi de proletariatū — căci pentru ei cu deosebire este întemeiatū institutulū — se aduce acestū sacrificiu. Pentru împrumuturile dela 10,000 fl. în susū s'au adausū la timpulū de amortisare 10 ani, așa că se pōte alege între perioade de amortisare de 10, 20 sēu 30 ani. S'a introdusū ramulū de împrumuturi cambiale cu acoperire ipotēcară, așa că ramulū creditelorū fixe s'a sistatū.

Se dă expresiune durerei adunării generale pentru rēposarea lui Constantinū Popasu și George Mocsony de Foen.

La finele anului 1886 făceau *depușerile* 2.089,131 fl. 35 cr. *Escomptulū de cambii* 1.340,037 fl. 38 cr. *Creditulū ipotēcarū* 1.039,997 fl. 77 cr.; acēstă sumă e asigurată prin ipotēce reprezentandū unū arealū de 58,622 jugere, 1078 orgii în valōre de 4.457,861 fl. fiindū cuprinse aci și edificiile *Scrisuri fonciare* 6% 970 200 fl. *Credite fixe* 117.406 fl. 50 cr. *Imprumuturi pe efecte* 77,123 fl. 80 cr. *Credite de contū curentū* 99,765 fl. 75 cr. *Imprumuturi pe produse* 16,179 fl. 52 cr. *Monetă* 3,581 fl. 84 cr.

După cetirea acestora, adunarea generală dandū Direcțiunei pentru anulū de gestiune 1886 absolutorū, la propunerea d-lui protosincelū Nicanorū Frateșū notēză cu unanimitate atātū Direcțiunei câtū și corpului oficialilorū Institutului mulțamitā protocolarā.

Profitulū curatū alū anului 1886 de 45,710 fl. 16 cr. (la care filială din Brașovū a contribuitū cu 4295 fl. 11 cr.) se decide a se împărți în modulū următorū: 1) dividendă după capitalulū socialū 15,000 fl. 2) a) la fondulū de rezervă 4606 fl. 50 cr. b) tantiemă pentu

membrii direcțiunei 3.071 fl. c) tantiemă pentru directorulū esecutivū 614 fl. 20 cr. d) tantiemă pentru dirigentulū filialei din Brașovū 307 fl. 10 cr. e) tantiemă pentru oficialii institutului plus remunerațiune 1250 fl. f) pentru scopuri de binefacere 1228 fl. 40 cr. 3) g) supradividendă acționarilorū 15,000 fl. h) amortisare din casa institutului 2000 fl. și i) la fondulū de pensiuni alū funcționarilorū institutului 2632 fl. 96 cr. Pe basa acestei distribuțiunii dividendă anului 1886 se ficēză cu 10% adecă 10 fl. de acțiune.

Suma de fl. 1228 40 cr. destinată pentru scopuri de binefacere s'a decisū a se împărți în modulū următorū: 1. Asociațiunei transilvane pentru șeola civilă de fete fl. 600 2. Reuniunei femeilorū romāne din Sibiū pentru șeola elementară romānă de fete fl. 200. 3. Reuniunei romāne de cāntări din Sibiū fl. 100. 4. Înființāndei reuniunii romāne de agricultură din comitatulū Sibiului fl. 100. 5. Reuniunei pentru înfrumșetarea orașului Sibiū fl. 25. 6. Reuniunei pompierilorū din Sibiū fl. 25. 7. Reuniunei romāne de cāntări și de gimnastică din Brașovū fl. 100. 8. Fondului studențilorū miserī în Blașiu. fl. 53 40 cr.

Procedandū-se la alegerea membrilorū de Direcțiune se realegū d. d. Iosifū Sterca Șiuluțiu din Sibiū și George Popū din Băsescī, ēră în loculū membrului rēposatū Constantinū Popasu, domnulū Ioanū G. Ioanū din Brașovū.

Impēratulū Germaniei.

Diatulū parisiandū „*Figaro*” publică din incidentulū aniversārei a 90-a a țilei nascerei impēratului Wilhelm următorulū interesantū articulū:

Pentru unū cronicarū, într'adevērū, Wilhelm I, regele Prusiei, impēratulū Germaniei, este celū mai puținū complicatū din personage. Are elū vre-o pasiune, vr'unū gustū rēsăritū, vre-o mânia? — Nu. Elū nu este nici omū de litere, nici făcētōrū de vorbe frumoșe istorice ca predecesorulū sēu, nu este artistū, ca atāi prințisorī, sateliții sēi astăzi; elū nu are trebuință de luxū; nu este nici devotū, nici liberū cugetătorū, nici mănăciosū, nici beutorū: înainte de tōte, elū e militarū în tōtā puterea cuvētului.

Printre atāta gloriă și sguđuire Wilhelm I. nu s'a abătutū dela calea cea bună burgesă din anii sēi de adolescență și de sērăciă. Etā-lū ajunsū, fără vre-o altă bōlă decâtū bētrānețele, la maiestatea a nouēzeci de ani ai sēi, plinū de credință, că Provedința mai are încă nevoiă de dēnsulū, și că este intru adevērū în Europa bunulū păstorū alū popōrelorū, dātătorulū de pace.

Când ești prezentatū Maiestății sale, cea dāntēiu a sa ochire este de a te mēșura: — husarū? dragonū? pare că ar visa în modū machinaiv acēstă ochire. Ai înainte-ți unū cuirasierū falnicū, corectū închinatū într'o uniformă nēgră cu împodobiri roșii, nici de felū desforțatū de vērștă.

Publiculū berlinezū crede bucurosū că impēratulū nu se ține așa dreptū decâtū prin ajutorulū vre-unui corsetū-cuirasă, impēratulū nu pōrtă nimicū de felulū acesta; singura sa cuirasă este deprinderea aprōpe seculară cu paradă și cu disciplină. Fața este tībăcită și sbārcitā într'unū modū estra ordinarū, privirea este suferindă, dēr gura zimbesce, și cu unū gestū, nici prea cavalerū, nici prea bētrānescū, bētrānulū militarū rēsucește, vorbindū, vērșturile mustățilorū sale albe.

Impēratulū nu vorbesce decâtū cu frase scurte, cu apăsare și totdeodată cu acea holboroselā pripitā a militarilorū bētrāni, cari preferū mai bine strānsorile solide de mână decâtū discursurile frumoșe. Hohenzollernii suntū cu deosebire darnici de strinsorī de mână. Impēratulū scie bineșorū franțuzeșce, dēr niclodată n'a avutū pretenții intru acēsta.

Elū scie mai bine englezeșce, consecință, a șederei sale în Englitera, când cu evenimentele din 1848, ședere de care principele exilatū s'a folositū de asemenea

FOILETONU.

Cum scriu Ungurii istoria?

(Urmare.)

Ōre acēstă procedurā n'a trebuitū să deștepte credința în soldați, atātū unguri, câtū și valachi, că Horia prādēză fiindū însărcinatū de impēratulū? Această procedurā a soldaților era cunoscutā când a fostū Deva asediată. O și după aceea invinseră Ungurii pe asediațorī și esecutarā 44 de prizonieri după procedura statarā. Ce-i dreptū forma legală n'a fostū implinită dēr cei fugăriți spāriați recāpātau dreptulū lorū naturalū de a se apēra pe sine înșiși, îndată ce vedeu, că guvernulū nu fi apēră, sēu nu voiesce să-i apere. Ōre colonii englezi atacați de bandele irlandeze sēu farmerii atacați de Indieni, au așteptatū, până ce au venitū miliția? Și de sigurū revoluția valachă n'a fostū cu nimicū mai umană și mai îndreptățitā, ca cea de acolo.

Când au vēđutū revoltații, câtū de ușorū potū deveni stāpāni peste ținuturi, n'au persecutatū numai pe Unguri, ci nāvālrā asupra proprietățilorū Camerei și nu cruțau nici pe soldați.

Abrudulū și Roșia montană fură în 7 Noemvre jefuite. Aci eși la lumină caracterulū religiosū alū revo-

luțiunei. Ei publicau în gura mare, că ordinulū lui Dumneđeu și alū impēratului e: „Că cine nu aparține religiunei neunite, și nu pōrtă haine valache, să fiā trasū în țēpă sēu decapitatū.” Și cu tōte acestea loc. colonelū Schulz tractă în 21 Noemvre cu Horia ca cu o putere, ce pōrtă rēșboiu.

Dēcā impēratulū n'a permisū ca nobilii să se opunā părerilorū sale, de altă parte nu era aplicatū nici a suferi faptele brutale ale Valachilorū. Planulū sēu ar fi fostū, să punā capētū revoluțiunei câtū mai repede dēr fără vērșare de sange. Gr. Hadick a lucratū unū planū amēruntitū de rēșboiu, după care Preiss, cu puterea militară pusă sub comanda lui putea nimici revoluțiunea până în 13, celū multū 18, dēcā va fi incunosciintatū de iruperea ei. Această singurā hârtiă contestēză totū, ce ar acusa pe consiliulū de rēșboiu sēu pe impēratulū de coniventă. Se înțelege decī de sine, că vestile despre încingerea revoluțiunei, pe care guvernulū o privea încă în 14 ca o cestiune națională și religiōsă, au produsū mare sfadă. Neresoluțiunea generalului a corēspunsă totū atātū de puținū intențiunilorū impēratului ca și pripita procedurā a Ungurilorū din Deva. Preiss, asupra căruia în linia dintēiu cade vina că s'a vērșatū atāta sange nevinovatū fū pensionatū în 20 Noemvre și generalulū Fabris denumitū comandantū. Pe Devenii însă îi declară ca omeni nepăsători și impertinenți, cari fără de

a mai cerceta esecutā la mōrte. Și cu tōte acestea numai cruțarea pōte duce la scopū.

Cereri de grațiare și pertractări erau berechet. Loc. colonelul Schulz provocă pe revoltați în douē rēnduri, să depunā armele. Mediculū de ochi Molnár, totū unū Valachū, a fostū trāmisū cu același mandatū în lagērulū lorū. Episcopulū neunitū încă se întrepuse cu influința sa. Persecuțații puteau afla cu siguranță, că impēratulū desaproabă procedura lorū. Ei au promisū totdeuna că se vorū supune și Iosifū aștepta în totū momentulū vestea că s'a restabilitū pe deplinū liniștea.

Am ajunsū la punctulū acela, la care se clarifică cestiunea și se dovedesce, că revoluțiunea n'a fostū numai unū rēșboiu de sclavi provenitū din lealitatea exagerată cātrā impēratulū, ci a fostū îndreptată contra apēsării Ungurilorū. Ei nu puteau aștepta mai multū decâtū amnestia și îmbunătățirea sorții lorū. Tōte acestea li s'au promisū, dēr Horia făcea pretensiuni mai mari. După aceea începe a procedē ofensivū contra miliției, atuncī când se aștepta, să se supunā. La 29 Noemvre deveni stāpānū peste Ilia de lângă Murēșū, loculū natalū alū lui Gavriilū Bethlen. Poporulū sēu se luptă contra soldațilorū impērătești. Atuncī i se dete titlulū de principe, ba chiar și de rege alū Daciei, precum adeveresce documentulū contelui Ludovicū Kálnoky, comitele supremū alū comitatului Turda. Clușulū e apēratū de ce-

pentru a studia puțin și a completa, mai ales pentru studiile istorice, instrucțiunea sa, care a fost în vece mai puțin decât strălucitoare.

Împăratul n'a fost niciodată un literat; știința, ca și arta, îi este absolut închișă; el nu se interesează nici chiar de literatura germană. A cetit numai un singur roman francez, „Ebreul rătăcitor”, de Eugène Suë. Pe masa lui nu se afla decât broșure relativă la armată, și, în toate săptămânile, el răsfoiește imaginele din „Illustration”, din „Graphic”, din „London-News”. Nimeni n'a vădit pe împăratul (precum nici pe d. de Bismarck, Moltke și totă generațiunea acăsta de eroi) într'un muzeu; și v'era trecut, cu chiu cu vai, până în ora din urmă, abia au putut să-l ducă să deschidă expozițiunea Bebelor-arte din Berlin, consacrandu-tenenarul salanelor berlinese.

Împăratul nu se duce niciodată la concert; drama și comedia nu-l interesează nicidecum; opera este singura sa distracțiune, el nu lipsește de felu dela nici un balet și, în serile de paradă, el dă trei pătrare din sală oficerilor din Berlin și pune să li se serve un balet năprasnic.

*

Vocea împăratului este o bună voce grosă militară, simpatică și serioasă, tăiată de intonațiuni încordate și leale, cu ceva fatalist și mistic. Încă și astăzi în ceremoniile oficiale, vocea bătrânului suveran răsună mai bine decât a fiului său, care este cam ascuțită și inecată.

Mistică și fatalistă, am d'is despre această voce. Și, auzind-o cineva are aproape destainuirea acestui caracter întreg și a acestei vieți întregi. Inchipuiesc și cineva un principe crescut în viscolul invasiunilor lui Napoleon I., care s'a făcut mare într'o curte seracă, ajungând la tronul la șeszeci de ani și atunci, împins printr'un instinct neînvinș de slăbiciune de a se agăța, în fața și în contra tuturor, de un ministru paradoxal, neastempărat, îngrozitor, care îi cade ca un aerolit și al cărui caracter este tocmai opus cu al său, aruncându-se în fie-care seră în genunchi ca să ceară s'at' de D-șeu, blăstămându „pe acest tiran”, pe acest despot, care îl împinge la războiul „fratricid” dela 1866, care face ca să nu-l mai salute supușii săi pe stradă, care îl împinge mai ales la estremele cea mai simțibilă, ce p'ote fi la inima sa înbușată de legitimitate: desposesiunea Hanovrei, a Saxoniei, Wurtembergului, a Mecklenburgului, etc., și pururea cedând, și în fine adus, prin o serie de triumfuri neaștate, a răsunat pe mama sa de impertinentele lui Napoleon I. a merge la Versailles să reardice titlul căd'ut de împărat al Germaniei, a fi în fine patriarhul european, pe care îl cântă ați liricii pressei nemțesci.

Prin grația lui D-șeu — această formulă este în gura lui Wilhelm I., mai mult decât o formulă tradițională a tronului, și ne aducem aminte cum el binecuvântăză prevedința în capul buletinelor sale de război. Wilhelm Victoriosul este n'greșt' dintre toți nemții, și mai bine dintre toți Prusiaci, acela, căruia aceste evenimente prodigioase au lăsat mai puțin trufia. Și nu numai înaintea Europei, sau înaintea publicului german, d'ér totu atât și înaintea familiarilor săi din palat, și în momentele cele mai puțin oficiale, suveranului îi place să repeteze: „Că D-șeu a făcut totu;” că nu a fost el decât un instrument „umil”; că D-șeu l'a ales pe d'ensul, om de răbdare, de fidelitate și de disciplină, atunci, când r'endul Prusiei și alu unității germane au venit, și pentru pacea Europei.”

*

Pacea Europei! Ea se odihnește în portofoliul roșu alu cuiva, care nu invocă de felu grația lui D-șeu și nu se simte instrumentul Provedinței precum nici al suveranului său. Acela a spus într'o d' devisa sa, și această devisa este tocmai cea din urmă, pe care ș'o fi ales' o stăpânul pe care era chemat' alu servi: „Bola cea mare din acestu seculu este frica de responsabilități”.

Cancelarul nu se duce în toate zilele la palat. Când afacerile nu sunt sau nu trebuiesc să fie importante, fiul său Herbert merge la împăratul. Conte Herbert își însușește deprinderile tatălui său, imităz scrierea lui și se simte deja cu temeiul cancelar viitor.

Cancelarul vine în tot'auna la împăratul în trăsura închișă; dealtminterea el nu se arată nici odată Berlinesilor decât numai călare, în uniformă, în aleul Dumbăveii, și nu-l veđi niciodată nici la spectaculul nici la serbările dela curte. Cancelarul este închișat în uniformă sa de cuisasieru galben: el își lasă șapca în trăsura și își ia formidabila sa cască de metalu lustruit. El intră, străbate vestibulul, cu capul sus, ca stăpânul, ținendu sub braț portofoliul său roșu. El n'a mai avut nevoie să și facă un cap, natura l'a servit în modu monstruos, și se înțelege că atunci când cineva p'ote prezenta la lume acea taliă de uriaș într'o uniformă așa de barbară, și nisce sprincene albe așa de teribile, el p'ote de asemenea să și permită și ore-car' responsabilități.

Câte odată, cancelarul face anticameră, atunci el este curios de observat. El are pozitivu aerul unui rătăcitu, el scormonesce cu priviri nebune prin prejur, se opresce deodată ca să se scarpine pe obrazu precum, face la Reichstag când e să vorbească, se uită la tine fără să te veđă, scl. — Cancelarul intră în cabinetul împăratului: conferința începe. Aci totu ce se p'ote dice este că, deși cancelarul este stăpânul, el se arată cătră suveranul său umil la culme, p'etrunsu de venerațiune și totu ca și în publicu, îl numesce „stăpânul meu” și se proclamă „bătrânul său servitor.” Nu p'ote fi cineva mai realist. (Va urma)

Procesul anarhiștilor în Viena.

(Fine).

Acusatul Kratochwill spune cum împreună cu Kaspari, Wawrunek, Koci, fabricau bombe, pumnale, umpleau sticle cu acidu sulfuricu, spre a incendia, pregăteau materia explozibilă. Scopul incendiilor era să inspăimânte pe marii capitaliști și să schimbe starea lucrătorilor. La incendiere au eu să ia parte și acușati Höfermeier și Schwechla. Unii din acușati dicu că au fost împinși la astfel de acte prin amenințarea conșoților lor. Acusatul Höfermeier dice că cu incendiările căutau să înduplece a li se țină în semn dorințele și pretențiunile. Ideea d'a se da semn de viață din partea anarhiștilor a pornit dela Koci. Acusatul Kaspari dice, că deca n'a incendiat și a îngropat sticlele cauza a fost că la astfel de fapte se ceru persoane decise și tănuitoare.

După ce s'au cetit încă câteva note polițienesc despre acușati, procurorul își retrage acușarea contra lui Müller, ca unul care n'a luat parte nici la desbateri nici le întreprinderile anarhiste ale celorlalți acușati. Președintele pronunță sentința că e achitat și dispune să fiă liberat.

După acestea au urmat pleoariile apărătorilor, câte unul pentru câte doi acușati.

Luni s'a pronunțat sentința și anume: Kratochwill fu condamnat la 20 ani. Schwechla, Höfermeier și Wawrunek la câte 15 ani, Kaspari la 16 ani, Bullacher la 12 ani, Stieber la 9 ani, Kopetzky la 8 ani, Schustaczek și Friedmann la câte 6 ani, Hospodsky la 5 ani, Zapoth la 1 an, Rischawy la 6 luni carceră grea, Kratochwill și la închisore întunecată în 3 Octomvre din fiecare an. Kratochwill, Wawrunek și Kaspari pe lângă această sunt și espulsați pentru totdeuna din Austria de jos. Buzek a fost achitat.

Acușati se adunară apoi la un loc, își făcură unii altora observări și vorbiră cu apărătorii. Kaspari salută publicu. Cei mai mulți condamnați se arătară cu curaj, unii dovediră un indiferentism demonstrativ. Soția lui Schwechla plânga amară, vătându-se că ce se începă acum cu copii. Condamnații fură duși apoi în închisore.

Ultime sciri.

Viena, 29 Martie. — Regele și Regina României au sosit ađi după amăđi aci, fiindu cordialu salutați de împăratul, care purta uniformă de mareșal, decorat cu „Steaua României.” Maiestatea Sa sărută mâna reginei. După trecerea în revistă a companiei de onore din regim.

24 de inf., în fruntea căreia sta comandantul țării și după primirea salutărilor membrilor. Ambasadei române, ale membrilor români ce se află în Viena la conferința vamală, precum și ale altor somități ce au apărut la gară, plecă împăratul cu regele într'o trăsura, regina cu soția ambasadorului Mavrogheni într'altu echipagiul la castelu.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

PARISU, 31 Martie. — Camera a votat eu 290 contra 220 voturi toate creditele suplimentare, și astfel prin această s'a înlăturat o crisă de cabinetu.

LONDRA, 31 Martie. — Biuroul „Reuter” află din Petersburgu, că er' s'a comis un atac în Gacina unu nou atentat asupra țarului. Țarul n'a fost rănit. Nu sunt cunoscute amănuntele.

DIVERSE.

Legiunea străinilor în Algeria. — Din Viena se comunică următoarea întâmplare aventuriosă: Comisarul rayonului polițienesc din Prater, ca era de serviciu i se prezenta în zilele acestea un flăcău de 18 ani cu o legătură în mâna dreaptă, care conținea haine militare franceze, și îi comunică că este fără adăpost, cu care ocaziune îi enera o istorie de totu strania, alu cărei deplinu adevăr se dovedește prin documentele franceze ce le avea flăcăul cu numele Franciscu Husina, din Karolinenthal în Boemia. Husina istorisește, că ar fi călătorit în anul 1884 la Parisu, ca acolo prin ajutorul unchiului său, care era chelner într'unu hotelu, să și capete un loc. Când trecu la Besançon granița, fu oprit de un gendarm spre a se legitima, ceea ce și făcu. Cu toate acestea ceru organulu poliției franceze ca să-l urmeze. Arestatul se duse fără obiecțiuni până la unu biuru, unde subscrie unu procesu verbalu, din care nu pricepu nimic, deoarece nu scia franțuzesce. După aceea fu dus fără voință la gară de unde plecă un trenu la Marsilia. Acolo fu imbarcatu Husina împreună cu mai mulți soți de aceeași sortă, mai cu semn German (?) într'unu vaporu și transportat pe țermul Africii. Acolo pricepu el abia, că are să servescă în legiunea străinilor. Până în Februaru 1885 rămase Husina în garnizonă în Algeria, apoi fu dus pe o corabiă cu drapelu francez în Tonchinu. Acolo luă parte la luptele Francesilor contra Tonchinesilor, până ce după neșce grele friguri fu trimis în spitalu militaru din Saint Marguerite. În 9 Ianuariu alu acestui an sosit Husina la Cannes și de aici la Marsilia, unde desertă. Ajungendu cu drumul de fier până la Nizza călători aventurierul pe jos până la San-Remo, unde îi dădu consulul austro-ungar Schneider mijloce pentru reintorcerea sa în patriă. În Viena nu-i succese a și căpeta ocupațiune, și de aceea se veđu silitu a recurge la poliția pentru adăpostu.

Necrologu. Tinărul de bună speranță Vasiliu Vutca, jurist, în etate de 25 ani, în urma unui morbu greu și îndelungat, a răposat Vineri la 6 (18) Martie. Rămășițele pămâtesci s'au aședat spre vecnică odihnă în cimiterul comunu din Comițigu, Duminecă la 8 (20) Martie.

Fiă-i țerina ușoră și memoria binecuvântată!

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu Dr. Aurel Mureșianu

tătenii săi, în Sătmăru, Bihoru și Maramureșu domnesce spaima că se începe mișcarea. În ținuturile de lângă Șomeșu se ivesc emisarii lui Horia strigându poporului să se alieze cu el, căci deca nu „vai de sufletul lui.” O răscolă generală de țărani, la care aveau să ia parte chiar și Sécuii, era posibilă. Se lăți vestea, că ei așteptă ajutoru dela puterile esterne de confesiunea lor. Și căț haiducul nu se potu alia cu ei din Valachia. Nobilimea a veđutu, că numai prin o grabnică înarmare se p'ote mântui. Cum a d'is ironicu împăratul, chiar și bărbații nu numai femeile, până și din Pojunu, se temeau. Lupta generală religioasă, națională și socială, pe care împăratul voia s'o impedeze prin grațiere și trăgănare, părea că irupe.

Cine au fost bărbații de cari tremura nobilimea ungerescă? Horia și conșoții săi Cloșca și Crișanu au fost nișce țărani ciobani de pe treapta cea mai de jos de cultură. Horia — adevă Nicolau Ursu — a căpătat această polecră, fiindu că obicinuia a cânta când era în voia bună. Consilierii săi Cloșca și Crișanu celu setos de sânge, putu ceti și scrie totu atât de puțin ca și el, așa încatu a trebuit să și țină unu secretar ungeresc*)! Se vorbea și de unul cu numele Salis, un

ofiteru prusianu, că ar fi adevăratu capu alu revoluțiunei, însă prezența lui nu e dovedită, și de altă parte totu cursul răscolii nu dă semne nicidecum de o strajancovic în 27 Noemvre se pune încatva pe partea lor, tegia militară. Deca nu greșim, pe capu ii așteptă la răscolă pericolul lor personalu, căreia erau espuși ca cei ce au responsabilitatea pentru faptele poporului. Instinctulu ascunsu p'ote i-a făcut și pe ei ca pe aderenții lor să spereze și să creadă, că procedura lor nu o priveșce împăratul ca crimă. Nenumărați haiduci, desertori și concediați, cari luaseră parte la cele dinteu fapte teroristice, săriră într'ajutoru. Hesitarea miștii îi întări în speranțele lor. Și când fură convinși despre desaprobaria împăratului, nu mai putură lăsa lucrul baltă. Sângele v'ersat îi mâna înainte căci grația oferită nu privea nici pe capu, nici pe desertori. Aceștia trebuiau să s'irșescă ca revoltanți, deca nu voiau să suferă drepta pedepsă pentru faptele lor. De aceea se imprăștiă totă grămada, îndată ce înterveniră resolutu soldații, și numai cățiva s'au retras în păduri. Ceata lui Horia n'a fost niciodată capabilă de luptă. Chiar când era terora mai mare în 7 Noemvre, a scris vicecomitele din Bradu, că numai cățiva au pusci, armătura lor constă din bâte și furcoie. Scurta lor stăpânire au avut s'o mulțămescă numai surprinderii neașteptate și mulțimei lor.

În fine întrevini miștii cu energiă. Iosif manifestă în totu decursul lunei lui Noemvre orecare simpatie cătră Valachi și încă în instrucțiunea dată contelui — căci deca omenimea e prea maltratată, și arculu prea tare întinsu, de sigur că se rupe.”

Acum însă numai amână lucrul. El vede necesitatea de a se v'ersa sânge și constată, că Schulz a stricat totulu. Causa acestei schimbări constă într'aceea, că el a recunoscut, că revoluțiunea nu e îndreptată numai în contra domnilor, ci în contra or'cărui stăpâniri. Chiar și propunerea următoare a lui Hédick, pe care a făcut'o bătrânul soldat sub impresiunea rugării comitatului Huniădora, trebuie că încă a influențat asupra împăratului.

„Representanța, care mi-a trâmisi nobilimea din comitatul Huniădorei relativu la grozava procedură a Valachilor revolțati, la pericolul încă nedălăturat ce amenință țera și înaltele interese ale M. E., relativu la planul întăritu cu jurământu alu acestei neînfrănate națiuni, care ni s'a înmănatu cu posta de ađi, ce-i dreptu în modu necuviinciosu, nu potu întârzi conformu curatelor mele datorințe a-lu așterne în originalu și traducere M. E.”

(Va urma.)

*) Ce să-i faci? Ungurul și pe atunci era „marele învățat al lumii!” N. Tr.

Cursul la bursa de Viena
din 30 Martie st. n. 1887

Table with 2 columns: Item description (e.g., Rentă de aur, Bonuri croato-slavone) and Price/Value.

Bursa de București.

Cota oficială dela 16 Martie st. v. 1887.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Renta română, Banca națională) and Price/Value.

Cursulu pieței Brașov

din 31 Martie st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Bancnote românesce, Argint românesc) and Price/Value.

Anunț de esarendare.

Bunul comasat de la Bucurdea grânosă aprôpe de Blașiu, cu stațiunea de cale ferată în Crăciunel, care este proprietatea fondului Basilitan...

Licitațiunea se va ține în 21 Aprilie a. c. st. n. la 2 ore p. m. în cancelaria advocaturei archidieceșane.

Până la începerea licitațiunei se primesc și oferte sigilate prevăzute cu vadiul de 10% întru atâta, încât în acelea se va oferi o sumă fixă...

Blașiu, în 26 Martie 1887.

Ludovicu Csato.

advocat archidieceș.

Tarifa anunțurilor și inserțiunilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6
Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repețiri se acordă următoarele rabate:

Table with 2 columns: Duration (e.g., 3-4 or, 5-8) and Discount rate (e.g., 10%, 15%).

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se fac învoire și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Avisu d-lor abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și postultimă.

Dacă se ivesc iregularități la primirea diarului onor. abonați sunt rugați a ne înconștința imediatu prin carte postale, ca în câtu depinde dela noi, să se delătoreze

ADMINISTR. „GAZ. TRANS“

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains train schedules with columns for station, train type, and time.

Nota: Orele de nopte sunt cele dintre liniile grôse.